

Bistandsforskning til nytte

Ottar Mæstad, direktør CMI

Ei evaluering av norsk bistandsforskning hevdar at bistandsforvaltninga i liten grad les forskarane sine rapportar om norsk bistand. Det betyr ikkje at bistandsforskninga ikkje er til nytte.

Dialog framfor lesing

Det er ei sjølvklar målsetjing at bistandsforvaltninga skal vere oppdatert på nye forskingsresultat. Slik kan ein lære og forbetre bistanden. Men å tru at lesing av fleire rapportar er det som skal til for at forskinga skal auke kvaliteten på bistanden, byggjer på eit altfor enkelt syn på samanhengen mellom forskning og praktisk politikk.

Samfunnsvitskap, der mykje av bistandsforskninga har sine røter, presenterer sjeldan resultat med to strekar under. Verda er ikkje enkel å forstå, og metodane vi har å hjelpe oss med er sjeldan fullkomne. Skal forskinga leie til endra praksis, må den vekkje tillit. Då må forskinga halde eit kvalitetsnivå som gjer at det kan publiserast i gode fagtidsskrift. Forvaltninga bør setje krav om at også oppdragsforskninga held eit slikt nivå. Det skjer altfor sjeldan.

Formidlinga av forskningsresultat skjer best gjennom dialog, der forskaren nyanserer, utdjuvar og drøftar i kva grad forskinga er til å stole på. Difor bør *dialog*, meir enn *lesing*, vere nøkkelordet når ein diskuterer bistandsforskninga sitt potensial for å betre politikken. Forskingsinstitusjonane må i samarbeid med bistandsforvaltninga finne fram til gode arenaer for dialog. Like viktig er det å skape ein kultur der forskning og kunnskap vert ein sentral premiss i utforming av politikk og konkrete bistandsprosjekt. Dersom forvaltninga – og politikarane – ikkje er interesserte i kva forskarane har å seie, har vi ei alvorleg utfordring.

Ut av kontoret!

Forskingsinstitusjonane må ta sin del av ansvaret. Nokre forskarar oppfattar forskingskommunikasjon som ein tidstjuv som hindrar forskinga. Vi er overbevist om at det er motsett; forskingskommunikasjon aukar produktiviteten i forskinga. Ved å bryne forskingsresultat mot praktiske erfaringar vert forskarane betre i stand til å formulere gode hypotesar, dei vert meir relevante og meir nyttige.

Å skape ein kultur for forskingskommunikasjon er først og fremst eit ansvar for forskingsinstitusjonane. Men med eit nasjonalt avlønningssystem der akademisk publisering er den einaste forma for forskingsformidling som tel, vert denne oppgåva meir krevjande enn den burde. Å setje av øyremerka ressursar til forskingskommunikasjon vil vere eit godt grep for å skape betre balanse her.

Tett samhandling nødvendig

Evalueringa av norsk bistandsforskning tek til orde for auka satsing på uavhengig bistandsforskning – med fokus på verknadane av bistanden. Å dokumentere verknaden av Bistanden (med stor B) er ei svært krevjande øving. Dei metodologiske utfordringane er enorme; kven kan vel seie korleis utviklinga hadde vorte dersom bistand ikkje fanst?

Det er meir å hente ved å undersøkje verknadene av konkrete bistandsprosjekt. Slik forskning kan lære oss mykje - meir enn den gjer i dag - om kva som er meir og mindre effektiv bistand. Det fleste forsøk på å måle verknadene av bistand skjer i dag gjennom evalueringar som vert gjennomførte etter at bistandsprosjekta er godt i gang eller avslutta. Dermed kjem forskarane

halsande etter, utan god nok kunnskap om korleis tilhøva var før prosjektet vart sett i gang, eller om sjølve implementeringsprosessen.

Vi kan lære meir ved å involvere forskarane på eit tidlegare stadium. Dette vert no gjennomført i fleire nye prosjekt, blant anna i ei stor satsing på resultatbasert finansiering innan barne- og mødrehele. Slik forskning krev i praksis *nærare* samhandling mellom forskarar og forvaltning, ikkje større distanse. Denne typen forskning treng vi meir av.

Utvikling viktigare enn bistand

Vi bør også auke den forskingsbaserte kunnskapen om sjølve bistandssystemet; om korleis bistanden er organisert, korleis ulike aktørar samhandlar og korleis barrierer i dette systemet hindrar oss i å nå dei måla vi har sett oss. Til dette trengs det imidlertid ikkje dei store summene.

Der vi må setje inn hovudsatsinga er på utviklingsforskning, ikkje på den den frie bistandsforskninga. Ein grunnleggjande føresetnad for god bistandspolitikk er djuptpløyande kunnskap om dei samfunna vi rettar bistanden mot. Denne kompetansen må byggjast gjennom langsiktig forskning i land som er store bistandsmottakarar, gjennom forskingsprogram som utforskar grunnleggjande samfunnsforhold, og der det vert lagt til rette for lengre uteopphald for norske forskarar ved samarbeidsinstitusjonar i desse landa.

Når denne forskingskompetansen får spele saman med erfaring og innsikt i forvaltning og politikk – i ein dialog – kan vi ha håp om å utvikle ein meir kunnskapsbasert bistandspolitikk. Lat oss finne fram til og gjennomføre dei tiltaka som skal til – no.